

Проект ЄС «Розвиток інтегрованих соціальних служб для вразливих сімей і дітей»

Навчальна поїздка з питань розробки законодавчої та нормативної бази для реалізації механізму «гроші ходять за дитиною»

27 серпня – 3 вересня 2006 року

Звіт про навчальну поїздку

Вступ

Метою навчальної поїздки була підтримка міністерства в справах сім'ї, молоді та спорту у розробці механізму для впровадження законодавчої та нормативної бази механізму «гроші ходять за дитиною» (ГХД), як вказано в Указі Президента N1086/2005 від 11 липня 2005 року, розпорядженні Кабінету міністрів України N35930/1/1-05 від 19 липня 2005 року і в Законі України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» N2342 від 13 січня 2005 року.

Проект «Розвиток інтегрованих соціальних служб для незахищених дітей і сімей» фінансується Європейським Союзом і впроваджується Консорціумом «Кожній дитині».

Його головна мета – зменшення кількості дітей в інтернатних закладах та соціальних сиріт в Київській області, допомагаючи Державній соціальній службі для дітей, сімей і молоді в розробці та впровадженні ефективних соціальних служб, здатних забезпечувати надійну підтримку вразливим сім'ям і дітям.

Проект має 3 **Конкретні Цілі Проекту (КЦП)**:

- КЦП 1: Розробити і впровадити інноваційні моделі соціальних послуг для незахищених сімей і дітей у пілотній області
- КЦП 2: Надати допомогу Міністерству України у справах сім'ї, молоді та спорту в розробці пропозицій щодо вдосконалення існуючого законодавства, яке має сприяти впровадженню нових форм соціальних послуг;
- КЦП 3 Підвищити потенціал працівників Державної соціальної служби для сім'ї, дітей та молоді у впровадженні нових моделей служб шляхом залучення їх до навчальних програм і кампаній з інформування громадськості.

Основний партнер Проекту ЄС - Державна соціальна служба для сім'ї, дітей та молоді та Міністерство України в справах сім'ї, молоді і спорту. Київська обласна держадміністрація та її департаменти, які відповідають за догляд за вразливими дітьми, є ще одним важливим партнером, з яким Проект тісно співпрацює.

Метою навчальної поїздки було вивчення досвіду в розробці законодавчої бази, структурних змін в системі управління послугами державними органами та фінансова підтримка вразливих дітей, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки. Учасники поїздки мали офіційні та неофіційні зустрічі, а також мали можливість побачити все на практиці. Демонструючи зв'язок між політикою, практикою та фінансуванням, візити допомогли учасникам розширити свої знання і отримати необхідну інформацію для розробки дієвої та ефективної політики для України. Під час поїздки учасники мали можливість ознайомитися з досвідом та практикою інших європейських країн, таких як Швеція, Данія і т.д., а також пізнати європейські стандарти в даній сфері.

Всі заплановані візити продемонстрували на практиці соціальну підтримку (як підтримку соціальних працівників так і надання соціальних допомог) кризовим сім'ям для попередження розпаду сімей або пошуку альтернативних форм сімейної опіки.

Під час поїздки учасники познайомилися з роботою латвійських соціальних служб для дітей, а саме дізналися про наступне:

- Механізми та системи для міжміністерської та міжвідомчої роботи та співпраці для розвитку інтегрованого підходу до надання послуг, включаючи розробку політики, впровадження та фінансування.
- Розробка і використання законодавства для підтримки соціальних послуг для вразливих сімей і дітей.
- Вивчення, моніторинг та оцінка – системи і методи.
- Фінансові механізми для переадресації та цільового використання ресурсів.
- Знання і навички управління змінами всередині організацій.

В навчальній поїздці приймали участь представники сторін, залучених до фінансування державної підтримки дітям та сім'ям.

Федір Гриценко, заступник директора департаменту усиновлення та захисту прав дитини, міністерство в справах сім'ї, молоді та спорту

Галина Вашека, заступник директора департаменту, міністерство фінансів

Лариса Гурковська, начальник служби в справах неповнолітніх, Київська обласна держадміністрація

Надія Рязанова, начальник відділу, міністерство праці та соціальної політики

Вікторія Руденко, завідувач сектору соціальної допомоги, Головне управління праці і соціального захисту населення Київської обласної держадміністрації

Олена Вакуленко, вчений секретар, Державний інститут проблем сім'ї та молоді

Ірина Осадча, Начальник фінансово-економічного відділу Державної соціальної служби для сім'ї, дітей та молоді

Наталія Синельник, Головний фінансовий експерт, міністерство у справах сім'ї, молоді і спорту

Тетяна Хімченко, заступник директора ПБО «Кожній дитині»

Віктор Карпенко, заступник керівника проекту ЄС «Розвиток інтегрованих соціальних служб для вразливих сімей і дітей»

Програма Навчальної поїздки

Програму Навчальної поїздки була передбачено таким чином, щоб надати допомогу в практичній реалізації основних цілей проекту. Основна увага цієї програми зосереджувалася на розробці законодавчої бази, структурних змінах державних органів в системі управління службами і фінансовій підтримці вразливих дітей, сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Під час візиту учасники розглядали 5 основних напрямів:

- Система та механізми роботи в сфері захисту прав дітей і сімей;
- Структура державних органів, відповідальних за соціальний захист дітей на національному (міністерства і відомства) та регіональному рівнях;
- Система соціального захисту сімей з дітьми;
- Законодавча та нормативна база щодо влаштування та виховання сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- Системи влаштування і виховання дітей (усиновлення, опіка і піклування, інституційні заклади, сімейні форми влаштування, інше)

Завданням візиту було також ознайомлення з фінансовим механізмом соціального захисту сімей з дітьми:

- Соціальні допомоги сім'ям з дітьми;
- Планування, розподіл і використання коштів на влаштування та виховання дітей;
- Механізми фінансування вразливих дітей.

Короткий зміст візитів та дискусій – див. в Додатку 1 – Програма Навчальної поїздки.

Опис проведених зустрічей та обговорень.

Міністерство в справах дітей та сім'ї

Навчальна поїздка розпочалася із зустрічі з представниками міністерства в справах дітей та сім'ї Республіки Латвія. На цій зустрічі учасників поїздки ознайомили з наступними питаннями:

1. Цілі і завдання міністерства.
2. Форми поза сімейної опіки – законодавство і процедури фінансової підтримки вразливих дітей:
 - усиновлення
 - опіка
 - прийомні сім'ї
 - інституційні заклади
3. Соціальні гарантії для дітей, позбавлених батьківського піклування.
4. Системи захисту прав дітей:
 - законодавство щодо захисту прав дітей
 - інституційна система захисту прав дітей
5. Роль Інспекції захисту прав дитини і «дитячої гарячої лінії» в забезпеченні захисту прав дітей.
6. Роль Фонду гарантування утримання в наданні соціальних гарантій сім'ям.

Основні висновки

Міністерство Латвії в справах дітей і сімей дуже активно розвиває і пропагує сімейні форми опіки для дітей, в основному, це національне усиновлення та прийомна опіка. В процесі запровадження таких соціальних служб Латвія стикнулася з наступними складними проблемами:

1. Загальне відношення громадськості та політиків до державної інституційної системи. Була загальноприйнята ідея, що такі заклади надають ефективну підтримку дітям і забезпечують всі їхні потреби. Самих дітей вважали «особливими» і такими, що потребували ізоляції від суспільства.
2. Відношення працівників інтернатних закладів та їхнє неприйняття будь-яких реформ. Була проведена величезна робота у вигляді тренінгів та інформаційних кампаній для того, щоб роз'яснити їм необхідність змін та можливість їхньої участі у наданні послуг з сімейних форм опіки.
3. Слід покращити законодавчу та нормативну базу щодо підтримки сімей і дітей у відповідності до норм і стандартів Європейського Союзу.

Ці три напрямки стали основними у розробці стратегії де-інституалізації в Республіці Латвія.

Дуже цікавим та інформативним для учасників було знайомство з діяльністю таких інституцій як Інспекція захисту прав дитини та Фонд гарантування утримання, які працюють під егідою Міністерства в справах дітей і сімей.

Міністерство Добробуту

У вівторок, 29 серпня 2006 року, учасники навчальної поїздки відвідали Міністерство Добробуту Латвії. Діяльність цього міністерства нагадує діяльність міністерства праці та соціальної політики України. Представники міністерства підготували презентації з наступних тем:

- Система соціальних гарантій для сімей і дітей в Латвії в цілому;
- Соціальна допомога в Латвії – законодавство та інституційні механізми
- Соціальні послуги в Латвії – законодавство та інституційні механізми
- Впровадження механізму «гроші ходять за дитиною» в Латвії

Після презентацій і обговорень учасники відвідали муніципальний сирітський притулок в районі Риги - Плавіскі. Під час цього візиту була можливість ознайомитися з практичними аспектами діяльності муніципального закладу, який опікується сиротами, його послугами і фінансуванням.

Основні висновки

Міністерство Добробуту проінформувало, що механізм «Гроші ходять за дитиною», який працює в Латвії, має 2 основні принципи:

1. надання соціальних послуг, купуючи послугу у відповідного надавача послуги, і
2. делегування фінансових функцій на рівень місцевого самоврядування.

Що стосується де-інституалізації, Міністерство Добробуту працює в наступних напрямках:

- підтримка розвитку соціальних служб для вразливих сімей з дітьми для попередження можливого розпаду сім'ї;

- зменшення максимальної кількості дітей в кожному інтернатному закладі (зараз в найбільшому дитячому будинку Латвії перебуває 90 дітей);
- перекваліфікація персоналу інтернатів з метою їх залучення до надання послуг з сімейних форм виховання.

Директор муніципального дитячого будинку в Плавнієкі відмітила, що основним завданням цього закладу є підготовка дітей до національного усиновлення. Вона також наголосила, наскільки важливими були тренінги для персоналу, які допомогли їм зрозуміти, що можна працювати ефективно в нових умовах, не втрачаючи роботи.

Соціальна і фінансова підтримка сімей і дітей в секторах охорони здоров'я і освіти

В середу, 30 серпня учасники навчального візиту зустрілися з представниками міністерств охорони здоров'я, освіти і науки. На цих зустрічах учасникам представили основні принципи дії і фінансування послуг в галузі охорони здоров'я та освіти в Латвії як на національному так і на місцевому рівнях.

Основні висновки

На цих зустрічах ще раз продемонстрували учасникам наскільки важливою є роль органів місцевого самоврядування в забезпеченні послуг для дітей і сімей. В обох секторах – охорони здоров'я і освіти – механізм ГХД впроваджується на основі договорів між муніципалітетами. Той чи інший муніципалітет може вибрати, чи надавати послугу членам громади чи «купувати» відповідну послугу в іншому муніципалітеті.

Муніципалітет Риги

В четвер, 31 серпня, учасники навчального візиту відвідали муніципалітет Риги. Їх ознайомили з досвідом Риги в наданні соціальних послуг та соціальної підтримки сім'ям з дітьми.

Голова Сирітського суду Риги презентував свою установу, яка вирішує питання опіки і піклування над дітьми в Латвії. Робота Сирітського суду в Латвії нагадує діяльність Служби в справах неповнолітніх в Україні, але в нього більше функцій і повноважень. Суд вирішує такі питання, як усиновлення, опіка та піклування, утворення прийомних сімей, позбавлення і відновлення батьківських прав тощо. Основним принципом роботи Сирітського суду є діяти в найкращих інтересах дитини і його рішення є обов'язковими для відповідного органу самоврядування. Суд постійно співпрацює з Інспекцією з захисту прав дитини, соціальними службами, закладами освіти, охорони здоров'я тощо.

Основні висновки

Під час зустрічей в муніципалітеті Риги учасники навчального візиту ознайомилися з практикою використання механізму «Гроші ходять за дитиною» на рівні органів самоврядування. Заступник директора департаменту соціальної роботи розповів, що основним пріоритетом в роботі є оцінювання поточних потреб і планування майбутніх витрат, оскільки місцевий бюджет розподіляється не на кількість потенційних клієнтів, а на кількість послуг, які будуть надані. Крім того, відзначили важливість міжвідомчої співпраці, перш за все, з такими органами як Сирітський суд.

Внутрішня нарада учасників Навчальної поїздки

В процесі підготовки Навчальної поїздки національний фінансовий експерт проекту розробив два документи, в яких описано можливі підходи до механізму «гроші ходять за дитиною» (Див. Додатки 2 і 3) і декілька практичних завдань для учасників (Див. Додаток 4). Після проведених зустрічей в четвер, 31 серпня, учасники навчальної поїздки провели внутрішню нараду, де обговорили ці документи і оцінили попередні результати поїздки.

Основні висновки

Див. Протокол наради – Додаток 5.

Соціальна і фінансова підтримка сімей і дітей на місцевому рівні (поїздка до міста Резекне)

В п'ятницю, 1 вересня, учасники навчального туру відвідали місто Резекне, яке знаходиться за 240 км від Риги. Основна мета поїздки – ознайомитися, як надається соціальна та фінансова підтримка сім'ям і дітям на рівні місцевого самоуправління. Учасники відвідали такі заклади в м.Резекне:

- муніципальний дитячий будинок для сиріт
- соціальний центр денної опіки «особлива дитина»
- центр підтримки сім'ї

Директор департаменту соціальних служб муніципалітету Резекне ознайомив присутніх з послугами, які надаються дітям і сім'ям. *dren and families*. Соціальна служба як департамент муніципалітету працює вже 10 років. На початку своєї діяльності вони займалися тільки соціальними допомогами клієнтам. Але, вивчивши досвід таких країн як Данія, Швеція та інших, вони почали запроваджувати служби сімейного типу. Зараз вони використовують інтегровану модель соціальних служб з «єдиним вікном», коли соціальний працівник реєструє звернення, вносить дані і заповнює необхідну документацію для всіх випадків щодо надання соціальних послуг.

Основні висновки

Модель, яку використовують соціальні служби Резекне нагадує модель інтегрованих соціальних служб, запроваджену Проектом ЄС в Київській області, і демонструє ефективність такого підходу як у соціальному так і у фінансовому відношенні.

В Резекне діють досить цікаві форми короткотермінової прийомної опіки такі як прийомні сім'ї на уїк-енд та на літо. Такі види прийомної опіки дають можливість сиротам отримати досвід проживання в сім'ях та набути життєвих навичок. Для багатьох дітей-сиріт така послуга стає початковим етапом на шляху до усиновлення.

Оцінювання Навчальної поїздки її учасниками

Всі учасники оцінили навчальну поїздку як цікаву і корисну (див. Додаток 6). Всім учасникам сподобалася запропонована програма перебування та зміст презентацій і обговорення. Вони оцінили цю поїздку не тільки як цікаву з професійної точки зору, але і пізнавальну в плані вивчення культури, історії та жителів Республіки Латвія.

Розширене засідання робочої групи з проведення експерименту по впровадженню механізму «Гроші ходять за дитиною»

13 вересня 2006 року відбулося розширене засідання робочої групи з проведення експерименту по впровадженню механізму «Гроші ходять за дитиною» (див. програму та список учасників – Додатки 7 і 8).

Метою зустрічі було зібрати разом представників тих відомств, які залучені до розробки механізму «Гроші ходять за дитиною».

1. Основним завданням засідання було розглянути на якій стадії розробки знаходиться механізм і ознайомити присутніх з результатами навчальної поїздки до Латвії. Виступали – Людмила Волинець, Олена Вакулєнко, Лариса Гурковська та інші. Після презентацій розпочалась дискусія учасників з української сторони та експертів Проекту ЄС.

Висновки:

Навчальна поїздка в Латвію була визнана дуже цікавою і корисною. Робоча група по впровадженню механізму ГХД використовує в своїй роботі деякі підходи та механізми колег з Латвії.

Але все ще залишається багато питань без відповіді. Для того, щоб прояснити ситуацію, міністерство в справах сім'ї, молоді та спорту разом з Інститутом розвитку сім'ї та молоді і Київською обласною державною адміністрацією повинні розробити конкретний план дій на період до кінця року. Експерти проекту (ЄС та національні) будуть надавати робочій групі свої поради і рекомендації.

Міністерство в справах сім'ї, молоді та спорту розробило документ, в якому описується юридичний статус механізму «Гроші ходять з дитиною», включаючи міжнародний досвід (ця частина готувалася на основі звіту Беате Грос). Учасники зустрічі отримали цей документ українською мовою. Вони повинні підготувати свої коментарі, оновити його або внести зміни, якщо потрібно.

СПИСОК ДОДАТКІВ
До Звіту про Навчальну Поїздку до Латвії
28 серпня – 1 вересня, 2006

ДОДАТОК 1	Програма Навчальної поїздки
ДОДАТОК 2	Аналітична записка від Джигира Юрія, консультанта з питань фінансів ПБО «Кожній дитині» в Україні
ДОДАТОК 3	Проект дорожньої карти запровадження системи «Гроші ходять за дитиною» в Київській області
ДОДАТОК 4	Завдання для учасників Навчального візиту
ДОДАТОК 5	Протокол зустрічі учасників Навчальної поїздки в Латвію 31 серпня 2006 року
ДОДАТОК 6	Оціночна форма для учасників Навчальної поїздки
ДОДАТОК 7	Програма розширеного засідання Робочої групи з проведення експерименту «Гроші ходять за дитиною» 13 вересня 2006 року
ДОДАТОК 8	Список учасників розширеного засідання Робочої групи з проведення експерименту «Гроші ходять за дитиною» 13 вересня 2006 року

ДОДАТОК 1

**Навчальна поїздка
з питань розробки законодавчої та нормативної бази для реалізації
механізму «гроші ходять за дитиною»
28 серпня – 1 вересня, 2006**

Програма

Понеділок, 28 серпня

Місце: Міністерство у справах дітей та сім'ї
14, бульвар Бастежа, 4 поверх, м.Рига
Контактна особа: Агнесе Мукстіна

Час	Тема	Лектор
10.00 – 10.15	Вступне слово від міністерства	Інга Лієпа, Заступник держсекретаря
10.15 – 10.45	Цілі і завдання міністерства (презентація)	Інга Лієпа
10.45 – 12.30	Форми поза сімейної опіки – законодавство і процедури фінансової підтримки вразливих дітей: ▪ усиновлення; ▪ опіка; ▪ заклади поза сімейної опіки; ▪ прийомні сім'ї	Лівія Лієпіна, Директор департаменту поза сімейної опіки
12.30 – 13.00	Перерва на каву	
13.00 – 13.30	Соціальні гарантії для дітей, позбавлених батьківського піклування	Лінда Андерсон, Головний фахівець з питань захисту прав дитини
13.30 – 14.15	Система захисту прав дітей: ▪ законодавство щодо захисту прав дітей; ▪ інституційна система захисту прав дітей в Латвії	Лінда Андерсон, Валентина Глущенко, Головний експерт департаменту поза сімейної опіки
14.15 – 14.30	Роль Інспекції захисту прав дитини і «дитячої гарячої лінії» в забезпеченні захисту прав дітей	Валентина Глущенко
14.30 – 15.00	Роль Фонду гарантування утримання в наданні соціальних гарантій сім'ям	Едгарс Ліцитіс, Директор Фонду гарантування утримання
15.00 – 17:00	Перерва на каву і неформальні обговорення	

Вівторок, 29 серпня

Місце: Міністерство Добробуту
Вул..Сколас,28, 3 поверх, Рига
Контактна особа: Інета Піксе

Час	Тема	Лектор
10.00 - 10.45	Система соціальних гарантій для сімей з дітьми: ▪ система соціальних гарантій в цілому	Інара Барановська, керівник відділу соціальних допомог, департамент соціального забезпечення
10.45 – 11.15	Система соціальних гарантій для сімей з дітьми: ▪ Соціальна допомога в Латвії – законодавство та інституційні механізми	Айварс Палзе, керівник відділу соціального включення, департамент соціальних служб і соціальної допомоги
11.15 – 12.00	Система соціальних гарантій для сімей з дітьми: ▪ Соціальна служба в Латвії – законодавство та інституційні механізми ▪ Впровадження принципу «Гроші ходять за дитиною» в Латвії	Ілгоніс Леісавнієкс, керівник відділу соціальних служб, департамент соціальних служб і соціальної допомоги
12.00 – 13.30	обід	
13.30 – 17.00	Візит до дитячого будинку в Плавніскі (Рига)	Гнета Піксе, департамент соціальних служб

Середа, 30 серпня

Місце: Міністерство у справах дітей та сім'ї

Бул. Бастежа 14, 4 поверх

Контактна особа: Агнесе Мукстіна

Час	Тема	Лектор
10.00 – 10.45	Впровадження принципу «Гроші ходять за дитиною» в галузі охорони здоров'я дітей	Скайдріте Васараудзе, Керівник відділу здоров'я сім'ї, міністерство охорони здоров'я
10.45 –11.30	Впровадження принципу «Гроші ходять за дитиною» в галузі освіти дітей	Інга Стале, директор департаменту розвитку освіти, міністерство освіти і науки
11.30 – 12.15	Досвід місцевого уряду у впровадженні принципу «Гроші ходять за дитиною»	Івіта Пейпіна, радник з питань освіти та культури, спілка місцевих і регіональних урядів Латвії
12.15 – 13.30	Обід	
13.30 – 17.00	Інформаційна кампанія, проведена міністерством у справах дітей та сімей щодо питань національного усиновлення та послуг з сімейних видів опіки	Інгуша Канепе, департамент зв'язків з громадськістю, міністерство у справах дітей та сім'ї

Четвер, 31 серпня

Місце: Муніципалітет Риги

Вул..Ратслаукумс 1, 1 пов., Рига

Контактна особа: Александрс Пінкас

Час	Тема	Лектор
10.00 – 10.10	Привітання і вступне слово	Лаура Булмане, Голова комітету з соціальних питань
10.10 – 11.00	Досвід Муніципалітету Риги в наданні соціальних послуг та соціальної допомоги сім'ям з дітьми	Інесе Тоне, заступник керівника соціального відділу, департамент добробуту
11.00 – 11.20	Загальне обговорення, запитання - відповіді	
11.20 – 12.20	Роль Сирітського суду Риги як муніципального закладу в галузі опіки і піклування	Інгріда Єроманова, Голова Сирітського суду Риги
12.20 – 14.00	Обід	
14.00 – 17.00	Внутрішня зустріч учасників навчальної поїздки, обговорення фінансової справи і попередніх результатів	

П'ятниця, 1 вересня

Місце: Центр підтримки сім'ї в Резекне

Вул.Вілану 1, Резекне

Контактна особа: Анжеліка Спрукте

Час	Тема	Лектор
9.00	Виїзд до Резекне	
12.30 – 13.00	Обід в кафе дитячого будинку	Велта Рунка, заступник директора
13.00 – 13.10	Привітальне слово і коротка презентація надання соціальних послуг в Резекне	Єлена Лашкова, керівник департаменту соціальних служб
13.10 – 13.30	Візит до муніципального дитячого будинку в Резекне	Інга Кукуле, заступник директора
13.30 – 14.00	Візит до соціального центру денної опіки “Особлива дитина”	Велта Романовська, директор
14.00 – 14.30	Візит до Центру підтримки сім'ї	Анджеліка Спрукте, директор
14.30 – 15.00	“Надання соціальних послуг сім'ям з дітьми в складних життєвих ситуаціях” (Презентація)	Світлана Петрова, соціальний працівник
15.00 – 15.30	“Служби підтримки сім'ї для дітей і батьків”	Анджеліка Спрукте, директор

Аналітична записка

Від: Джигира Юрія, консультант з питань фінансів Every Child

Тема: Стосовно моделі надання соціальних послуг «гроші ходять за дитиною»

Визначення існуючих підходів

Підхід до надання соціальних послуг, який отримав назву **“гроші ходять за клієнтом”** або, у більш вузькому значенні, – **“за дитиною”**, є антиподом існуючого на сьогодні в Україні, і у багатьох інших країнах, підходу, який називають **“гроші ходять за надавачем послуг”**. Принципова різниця між цими двома підходами полягає у послідовності прийняття рішень і розподілі ролей у взаємовідносинах учасників ринку соціальних послуг, тобто у **“маршрутах”**, за якими розгортаються ці взаємовідносини.

В традиційному для України підході, коли **“гроші ходять за надавачем послуг”**, державний орган влади одночасно відповідає як за фінансування послуги (діє як покупець), так і за діяльність організацій, що надають ці послуги (діє як надавач). Гроші в цьому випадку **“ходять за надавачем”** в тому сенсі, що основна інституційна задача органа влади полягає у розподілі коштів між надавачами. Такий підхід має свої переваги, передусім через свою простоту, і тривалий час використовувався у всіх сучасних ринкових економіках. Однак його основна вада – це відсутність можливості та стимулів у **“покупця”** належно оцінити попит на послуги і надати їх найбільш ефективно.

Саме через це, більш сучасним вважається підхід **«гроші ходять за клієнтом»**, який полягає в тому, щоб розділити ці дві основні функції (**“покупець”-“надавач”**), залишивши за органом влади функцію **“покупця”**, і цілковито передавши повноваження з надання послуг іншим організаціям, які повинні конкурувати між собою за отримання контракту. В такій схемі з’являється чітка ланка ринкових взаємовідносин між покупцем і продавцем, причому державний орган, як **“покупець”** діє цілковито в інтересах клієнта (оцінює його потреби, підбирає і купує необхідну послугу на ринку) – саме звідси походить назва **“гроші ходять за клієнтом”**. Однак через акцент на розподілі функцій, ця модель також відома під іншою широковживаною назвою: модель **“покупець-надавач”**.

Суть і послідовність необхідних реформ

Досить часто (особливо на початкових етапах реформи) організації державної форми власності продовжують домінувати на **“ринку”** пропозиції соціальних послуг. Проте, в умовах моделі **“покупець-надавач”**, вони не отримують кошти безпосередньо, а змушені конкурувати і, відповідно, продавати свої послуги **“покупцю”**, який обирає найефективнішу послугу для клієнта (згідно із наявним у нього фінансовим ресурсом).

Те, що модель **“гроші ходять за надавачем послуг”** у більшості випадків орієнтована на стаціонарні установи державної форми власності, не виключає безпосереднє фінансування як альтернативних послуг превентивного характеру, так і приватних надавачів, таких як прийомні сім’ї чи дитячі будинки сімейного типу. З цього витікає, що створення механізмів фінансування для сімейних форм догляду чи інших альтернативних нестационарних соціальних послуг на рівні громади (запобігання, реінтеграція) ще не означає реформування традиційного підходу і запровадження нової моделі **“гроші ходять за клієнтом”**.

Іншими словами, суть реформи полягає у створенні функції купівлі соціальної послуги (роль покупця) для органу влади, а також у чіткому інституційному розділенні функцій купівлі послуги від безпосереднього надання послуги. Таким чином, запровадження механізму “гроші ходять за клієнтом” полягає, в основному, в структурних змінах існуючих інституцій. Такі структурні зміни повинні включати, зокрема, створення нових ролей для всіх учасників цього процесу, чіткий розподіл відповідальності між ними і чітке визначення їх повноважень (з метою уникнути конфлікту інтересів).

В процесі розробки механізму “гроші ходять за клієнтом” необхідно розв’язати чотири глобальні задачі: 1) перш за все, запровадити роль покупця, із чітко визначеною відповідальністю та стимулами захищати інтереси клієнта (а не інтереси надавача послуг); 2) створити відповідні фінансові інструменти та бюджетні процедури; 3) створити інструменти взаємовідносин між покупцем і надавачем (контракти, ціноутворення, тендери та ін.); 4) реформувати існуючі організації, що діють як надавачі послуг, та створити умови для появи на ринку нових надавачів нестационарних соціальних послуг (в т.ч. недержавних форм власності).

Інституційні зміни

Функціональна роль “покупця” послуги включає оцінку потреби клієнта, пошук і підбір адекватної послуги, фінансування послуги та моніторинг її якості і результатів. Попри технічну складність практичної реалізації всіх перерахованих вище завдань, найбільша складність інституційних змін полягає в уникненні конфлікту інтересів, тобто ситуацій, коли покупець діятиме в інтересах не клієнта, а надавача послуг. Концептуальним підходом до вирішення цієї проблеми є створення механізмів, які б гарантували канали комунікації для клієнта (щоб голос клієнта гарантовано почули), оскільки, зазвичай, саме клієнт має найменше важелів впливу в системі, і в той же час його голос є ключовим для вирішення кризової ситуації.

Бюджетні зміни

Бюджетні зміни повинні базуватися на двох основних принципах: 1) той, хто приймає рішення щодо того, яку послугу купувати, повинен і фінансувати її надання (тобто, повинен бути фінансово відповідальним за свої рішення); 2) плата за послугу повинна бути адекватною з точки зору отриманих результатів (тобто, у покупця повинні бути стимули шукати найкращу комбінацію якості послуги та її ціни).

Складність практичної реалізації зазначених вище принципів лежить у площині ширшої, актуальної наразі для України, проблематики адміністративно-фінансових взаємовідносин між органами центральної влади та органами місцевого самоврядування. Прикладами проблем, які необхідно буде розв’язати, є такі:

- конфлікт щодо розподілу повноважень між органами центральної влади та органами місцевого самоврядування стосовно управління сектором соціальних послуг;
- незбалансованість доходів та видаткових зобов’язань;
- орієнтація при розрахунку трансферту вирівнювання на надання послуг лише певними (переважно стаціонарними) установами.

Створення інструментів взаємовідносин між покупцем і надавачем послуг

Запровадження ролі покупця та створення адекватних механізмів бюджетування необхідно доповнити інструментами фінансових взаємовідносин між покупцем і надавачем послуг, таких як: ціноутворення, контракти, тендери тощо.

Серед перелічених завдань, найскладнішим, з технічної точки зору, є створення механізму визначення ціни, за якою купується послуга. Наразі такий механізм в Україні практично відсутній, однак робота з його розробки повинна розпочатися цього року у Міністерстві фінансів за підтримки Світового Банку. Механізм визначення ціни надання послуги повинен базуватись на ретельному вибіркового дослідженні всіх видів витрат, з якими пов'язаний процес надання, - як очевидних, так і опосередкованих, і з урахуванням різноманітних способів надання цієї послуги.

Крім того, до арсеналу нових інструментів ринкових взаємовідносин повинна увійти належна система контролю якості за наданням послуг, яка була би у розпорядженні «покупця» в особі органу державної влади, що фінансує замовлення (в тому числі, як мінімум, в міністерстві фінансів). Така система контролю якості повинна спиратись на бази даних, що стосуються різноманітних аспектів надання послуг (характеристики організацій-надавачів, показники їх діяльності, а також, в ідеалі, інформація про сприйняття послуг клієнтами, яка повинна збиратись шляхом різного роду опитувань), а також використовувати спеціальні методи статистичного аналізу, що дозволяють контролювати якість на великих масивах статистичних даних.

Реформування ринку надавачів соціальних послуг

На початкових етапах реформи організації державної форми власності (переважно стаціонарного типу) продовжують домінувати на «ринку» пропозиції соціальних послуг. В умовах «наповненості» ринку соціальних послуг державними стаціонарними установами, вихід на ринок надавачів альтернативних послуг (в т.ч. приватної форми власності) призведе до значного збільшення фінансового навантаження на відповідні бюджети, оскільки підтримка життєздатності незаповнених стаціонарних установ (за умови перетоку клієнтів до альтернативних послуг) вимагає значних фінансових ресурсів. Задля запобігання необґрунтованого зростання видатків необхідна чітка стратегія деінституалізації існуючих установ стаціонарного типу.

Реформування ринку соціальних послуг також вимагає створення системи ліцензування всіх його учасників незалежно від форми власності. Для ліцензування та моніторингу діяльності надавачів соціальних послуг також необхідно створити дієву систему норм та стандартів таким чином щоб реально гарантувати мінімальну якість послуг та, водночас, уникнути нереалістичних (не забезпечених фінансових ресурсом) зобов'язань.

Висновки

- Запровадження підходу «гроші ходять за клієнтом» є багато-етапним процесом, суть якого полягає у докорінній зміні інституційних ролей ключових гравців, з метою створити повноцінні взаємовідносини «покупця» і «надавача» між органом державної влади та організаціями, що надають послуги.
- Реформа системи надавачів послуг (включно із запровадженням альтернативних форм їх надання) є лише одним із етапів цього процесу, і

задачі цієї реформи є дещо відмінними, і значно вужчими. Ця реформа дуже важлива для вдосконалення системи соціальних послуг, але її недостатньо для повноцінного переходу на підхід «гроші ходять за клієнтом».

- Іншими елементами повноцінного переходу повинні стати адекватні зміни у інституційних структурах, системі бюджетування, а також створення і запровадження базових інструментів для ринкової взаємодії між «покупцем» у особі державної влади та сукупністю конкуруючих організацій-«надавачів» (зокрема, системи розрахунку вартості надання послуг та системи статистичного контролю якості їх надання).

Запровадження системи
“Гроші ідуть за дитиною”
для надання соціальних послуг в Київській області

Проект дорожньої карти

Викладені у цьому документі пропозиції щодо запровадження системи “Гроші ідуть за дитиною” були розроблені з використанням “Концепції переспрямування ресурсів в бік послуг, що надаються в громаді” експертів Світового Банку Л. Фокс та Р. Гьотестама¹; “Перехід від послуг в стаціонарних установах до послуг на рівні громади в Східній Європі та країнах колишнього Радянського Союзу” експерта Світового Банку Д. Тобіаса² та “Керівництво до запровадження механізму Гроші ходять за дитиною” експерта Every Child Biame Грос.

Довідкова інформація

Цю дорожню карту розроблено як допоміжний інструмент для діяльності робочої групи, створеної при Міністерстві у справах сім'ї, молоді та спорту за сприяння Every Child з метою оптимізації підходів у наданні соціальних послуг для дітей у Київській області на основі моделі «Гроші ідуть за дитиною».

У попередніх матеріалах, підготовлених для засідань робочої групи, було визначено основні поняття і принципи цієї моделі. Як показано в попередній аналітичній записці, повноцінне запровадження моделі «Гроші ідуть за дитиною» не може бути зведене до введення нових форм роботи з дітьми (в тому числі альтернативних видів надання послуг). Натомість, ця реформа повинна полягати в ґрунтовних інституційних змінах, які би дозволили створити нову логіку фінансових стосунків між державним замовником, що діє в якості «покупця» послуг від імені клієнтів, та сукупністю «надавачів» послуг, що перебувають у рівних умовах і змагаються за отримання фінансового ресурсу в ході прозорих тендерних процедур.

Мета і завдання Дорожньої Карти

- Надати основу для консультацій (в межах робочої групи та за її межами у разі такої потреби) щодо оптимальної послідовності дій для втілення реформи, як на етапі її розробки, так і на етапі впровадження. Протягом всього періоду роботи над реформою, дорожня карта повинна залишатися живим документом, який доповнюватиметься з урахуванням нової інформації і коментарів.

¹ Redirecting Resources to Community Based Services: A Concept Paper. Louise Fox, Ragnar Gotestam. (Social Protection Unit; Human Development Network; The World Bank). April 2003.

² Moving from Residential Institutions to Community-Based Services in Eastern Europe and the Former Soviet Union. Tobias, D. World Bank, Washington D.C. 1999.

- Узгодити з членами робочої групи суть і основні задачі реформи, з метою визначити питання, розходження в позиціях, а також потреби в додатковій інформації щодо окремих аспектів.
- Оцінити обсяг реформи який можна реалістично виконати на рівні області, і визначити задачі, що залежать від реформування на центральному рівні.
- Визначити пріоритети роботи на рівні області та послідовність кроків з їх реалізації.
- Визначити ролі експертів та учасників робочої групи. Визначити потреби в експертній підтримці на майбутні етапи роботи.
- Проаналізувати ризики та шляхи запобігання їх реалізації.
- Визначити об'єктивні показники для перевірки результативності роботи над реформою та її успішності.
- Визначити конкретні кроки на найближче майбутнє.

Матриця реформи

Основна вимога для успішного запровадження системи “Гроші ідуть за клієнтом” – це врахування комплексності цієї задачі і досягнення необхідних змін у всіх її складових, а не лише в таких елементах як, наприклад, форма надання послуг. Зокрема, як уже зазначалось, залучення приватних надавачів послуг чи надання їх на основі громади – це важливі кроки до кращої якості послуг, однак їх абсолютно недостатньо для того, щоб насправді дозволити “грошам іти за дитиною”³. Запровадження повноцінної, працездатної системи припускає реформування як мінімум п’ятьох ключових складових:

- Запровадження функції покупця для відповідних органів державної влади.
- Зміни у підходах до бюджетування.
- Запровадження процедур ринкових відносин між органами державної влади (“покупцем”) та надавачами послуг.
- Необхідні зміни в системі ліцензування.
- Зміни власне у системі надання послуг (запровадження нових видів і форм надання, нові системи управління в організаціях-надавачах тощо).

В той же час, з точки зору розробки плану дій, кожна із цих складових вимагає певної послідовності кроків. Враховуючи, що всі ці задачі є складними і взаємопов’язаними, робота повинна починатись із детального аналізу існуючої ситуації в кожній сфері і використання цього аналізу для розробки концептуального бачення нових підходів у кожній із п’яти складових. Це бачення повинно бути підкріплено спеціальними розрахунками щодо змін у фактичному попиті на послуги, що очікуються у результаті реформи, і їх бюджетних наслідків. Крім того, державними органами влади (майбутнім “покупцем”) повинен бути розроблений план управління системою надавачів послуг, і певні елементи цього плану повинні бути донесені до самих надавачів у процесі консультацій. Врешті, ця робота повинна втілитись у визначення конкретного алгоритму дій власне для запровадження реформ (починаючи від розробки необхідних законодавчих актів

³ Більш детальна інформація про систему “Гроші ідуть за клієнтом” міститься в окремих аналітичних матеріалах, і може бути розширена на додатковий запит.

та регуляторних процедур, навчання відповідних спеціалістів, пілотного тестування деяких підходів тощо).

Головний принцип для успішного запровадження – це паралельна робота над усіма перерахованими аспектами реформи і дотримання ґрунтовної послідовності кроків, перерахованих вище. Для наочного відображення цього принципу, в цьому документі пропонується викласти логіку дорожньої карти у вигляді матриці, представленої у Таблиці 1. У подальших розділах кожен із пунктів буде розкрито більш детально.

Таблиця 1. Матриця запровадження механізму “Гроші ідуть за дитиною”.

Етапи / Складові	Запровадження функції “Покупець”	Зміни в бюджетуванні	Процедури ринкових відносин	Нові підходи до ліцензування	Реформи в системі надання послуг
1. Аналіз сьогодишньої системи і розробка рекомендацій щодо змін	+	+	+	+	+
2. Розробка концепції нової системи	+	+	+	+	+
3. Прогноз фактичного попиту (враховуючи очікувані зміни у системі)	+				
4. Оцінка фінансових потреб внаслідок зміни у фактичному попиті	+	+			
5. Прогнозні розрахунки бюджетних наслідків та моделювання майбутніх грошових потоків	+	+			
6. План управління системою установ-надавачів	+	+	+	+	+
7. Розробка алгоритму конкретних дій для втілення реформи (законодавство, пілоти, тренінг, типові контракти тощо).	+	+	+	+	+

Складові реформи: спектр задач

Запровадження функції «Покупця» в системі органів влади

Основна риса системи «гроші ходять за клієнтом» полягає у розмежуванні ролі покупця і ролі продавця соціальної послуги, з тим щоб вони могли, в свою чергу, вступити у повноцінні ринкові відносини. Важливо, що при цьому власне джерело фінансування залишається публічним і оплата за послуги здійснюється за рахунок бюджетних коштів (хоча недержавні кошти також можуть залучатися). Однак чіткий розподіл ролей «покупець-надавач» дозволяє покупцеві витратити ці кошти в оптимальний спосіб, оскільки він отримує змогу вибрати найефективнішого постачальника («надавача») і контролювати якість робіт за допомогою ринкових інструментів. «Покупцем» у таких відносинах залишається орган державної влади, однак виокремлення цієї ролі і перспектива нових відносин із «надавачами» послуг вимагає суттєвих змін у підходах до її виконання, а отже нових завдань, навичок та процедур.

«Покупцем» від імені органу державної влади може виступати будь-який спеціально уповноважений представник (або підрозділ чи організація) чи посадова особа (наприклад, вчитель, соціальний працівник, спеціаліст з роботи з дітьми або судовий орган). У ринкових відносинах з «надавачем» цей представник державної влади («покупець») діятиме як агент від імені клієнта (дитини з особливими потребами) з метою знайти для неї таку послугу, що якнайліпше відповідає її потребам і є найдешевшою за рівної якості. Тому цей представник (або їхня сукупність) повинні бути законодавчо уповноважені та здатні кваліфіковано орієнтуватись в таких ключових питаннях:

- **Оцінка потреб клієнта.** Для того, щоб виступати ефективним агентом клієнта і закуповувати послуги від його імені, «покупець» (структура або представник органів влади) повинен вміти професійно оцінити специфіку потреби. В даному випадку поняття «потреби» відрізняється від поняття «попит», оскільки «покупець» повинен враховувати не лише суб'єктивну думку самого клієнта (наприклад, наркотично залежної людини, який прагне збільшити дозу наркотиків), але і множину можливих і бажаних вирішень для кожної проблеми (скажімо, лікування від наркозалежності). Адекватна оцінка попиту з боку «покупця» вимагає професійного володіння тематикою соціальної роботи, тривалих консультацій з клієнтами та їх родинами, а також індивідуального підходу.
- **Вибір оптимального плану надання послуг.** На плечі «покупця» також лягає задача з не меншою професійністю обирати найкращий варіант задоволення існуючих потреб клієнта, тобто визначати конкретні послуги, яких потребує людина і показники успішності її надання. Саме в цьому полягає одна з найбільших відмінностей від системи «гроші ідуть за надавачем», характерної для пострадянських країн, де задача державної влади була в тому, щоб розподілити існуючу пропозицію послуг серед клієнтів. В моделі «гроші ідуть за клієнтом», «покупець» повинен спочатку самостійно визначити, яка послуга буде найкращою в кожному випадку, і після цього приступити до пошуку адекватного і найдешевшого «надавача» (а не навпаки). Відповідно, регулювання обсягу послуг для різних категорій клієнтів, рівномірність задоволення потреб і дозування пропозиції також цілкомито залишається відповідальністю «покупця».

- **Ринок послуг.** Професійна розробка плану надання послуги потребуватиме від «покупця» глибокого знання ринку послуг та системи «надавачів», а також переваг та мінусів різних форм надання послуг (скажімо, з точки зору альтернативних можливостей для мінімального відриву клієнта від родини та знайомого оточення).
- **Вартість надання послуг та динаміка цін.** Ключова засада успішного пошуку оптимальної послуги для клієнта – це розуміння цінової ситуації на ринку і вартості альтернативних видів надання допомоги. Як правило, в моделях «гроші ідуть за клієнтом», пошук «надавача» відбувається на конкурсній засаді, і тому очікувана сума фінансування послуги не вказується заздалегідь, в очікуванні цінового змагання між конкурентами. Однак для цілей фінансового планування і для якісної оцінки конкурентних пропозицій, «покупцеві» необхідно не лише розуміти обсяг і походження цін, але і слідувати за їх динамікою. Для цієї мети в органах державної влади повинна існувати спеціальна система оцінки вартості надання послуг, яка, на жаль, на сьогодні відсутня (хоча пілотне дослідження з цієї теми незабаром розпочнеться на базі Міністерства фінансів за сприяння Світового банку).
- **Контроль якості.** Контроль якості послуг повинен забезпечуватись через цілу низку інструментів (включно із належним ліцензуванням). Однак у розпорядженні «покупця» в особі органу державної влади, що фінансує замовлення (в тому числі, як мінімум, в міністерстві фінансів) повинна бути своя система так званого статистичного управління якістю. Ця система контролю якості повинна спиратись на бази даних, що стосуються різноманітних аспектів надання послуг (характеристики організацій-надавачів, показники їх діяльності, а також, в ідеалі, інформація про сприйняття послуг клієнтами, яка повинна збиратись шляхом різного роду опитувань), а також використовувати спеціальні методи статистичного аналізу, що дозволяють контролювати якість на великих масивах статистичних даних.

Зміни у підходах до бюджетування

Для того, щоб функція «покупця» могла виконуватись ефективно і відповідально, необхідно пересвідчитись, що процедури складання та виконання бюджету дозволяють «покупцеві» в особі органу державної, регіональної, чи місцевої влади не лише оцінювати потреби і шляхи їх задоволення, але і приймати відповідні фінансові рішення. Бюджетна основа для запровадження повноцінних відносин «покупець»-«надавач» складається з двох основних принципів:

А). Принцип **«єдиного потоку»**: орган, що приймає рішення про спрямування клієнта до певного «надавача» (тобто той, хто обирає послугу) повинен відповідати і за виділення коштів для сплати за цю послугу.

Б). Принцип **«бюджетування за результатом»**: тарифи для оплати послуг повинні бути прив'язані до результатів діяльності «надавача», тобто показників результативності наданої ним послуги. Однією із найпростіших видів складання та виконання бюджету за таким принципом є так звана **«система капітації»**. Суть цієї системи полягає в тому, що «надавач» отримує фінансування, що розраховується як установа плати за кожного клієнта, який був обслугований (або, в більш складних випадках, - за кожну надану послугу чи за кожний випадок стандартизованого діагнозу).

Складність практичної реалізації зазначених вище принципів лежить у площині ширшої, актуальної наразі для України, проблематики адміністративно-фінансових взаємовідносин між органами центральної влади та органами місцевого самоврядування. Прикладами проблем, які необхідно буде розв'язати, є такі:

- конфлікт щодо розподілу повноважень між органами центральної влади та органами місцевого самоврядування стосовно управління сектором соціальних послуг;
- незбалансованість доходів та видаткових зобов'язань;
- орієнтація при розрахунку трансферту вирівнювання на надання послуг лише певними (переважно стаціонарними) установами.

Запровадження **процедур ринкових відносин** між органами державної влади («покупцем») та організаціями-«надавачами» послуг

Встановлення повноцінних фінансових відносин між «покупцем» (в особі представника органів державної влади) та «надавачами» послуг вимагає наявності системи інструментів для розрахунку і узгодження вартості послуг, проведення тендерних змагань, укладання контрактів та контролю якості. Вище було описано, що всі ці нові аспекти взаємовідносин висувають певні вимоги до «покупця» (наприклад, запровадження відповідних підрозділів, створення баз даних та навчання фахівців). Однак для того, щоб всі ці інструменти могли працювати, повинно бути створено відповідне правове поле, розроблені і прийняті необхідні регуляторні акти та процедури, типові документи, тлумачення тощо. Нижче перелічено основні моменти, які повинні при цьому враховуватись:

- **Розрахунок та узгодження вартості послуг.** Як уже зазначалось, відбір надавачів на тендерних засадах припускає, що мінімальна можлива ціна повинна визначатись в процесі змагання між конкурентами, і через це цінові показники як правило не зазначаються в оголошеннях про відкриття тендеру. Однак для цілей планування, а також подальших переговорів з контрактором, державний замовник повинен якомога чіткіше розуміти структуру цін на послуги та вартість альтернативних способів її надання. Крім того, якісна система оцінки вартості надання послуг повинна обов'язково включати всю сукупність видатків, пов'язаних з її наданням, тобто як оперативні витрати, так і капітальні витрати, такі як утримання будівель, придбання обладнання, транспортних засобів тощо. Як правило, така інформація отримується шляхом проведення спеціальних вибіркового досліджень (на зразок того, що наразі розпочинається Світовим банком). Однак важливо, щоб в результаті переговорів з «надавачем» вартість послуги визначалась прозоро і відповідально, з урахуванням усіх видів витрат.
- **Тендерні процедури.** Регуляторна база для цих процедур повинна бути ретельно продумана і прозоро закріплена. При цьому повинна витримуватись основна ідея закупівлі послуг на конкурсних засадах: оголошення конкурсу «покупцем» з указанням типу необхідної послуги, вимог до якості і обсягу замовлення (але не ціни). Переможець повинен запропонувати варіант надання послуги найвищої якості за найнижчої ціни.
- **Контрактні стосунки з «надавачами».** Розробка регуляторної бази та типових угод повинна включати два основних типи контрактів. Перший тип повинен бути розроблений для невеликих замовлень для окремих клієнтів,

який дозволяв би будувати контракт на основі індивідуального плану надання послуги (розробленого фахівцями органу-«покупця»), з указанням очікуваних результатів на кінець періоду дії контракту, термінів виконання, умов і розміру оплати, прав та відповідальності всіх сторін, а також інших необхідних аспектів угоди (скажімо, режиму спілкування з родиною клієнта, перспективи подовження допомоги тощо). Другий тип контрактів повинен існувати для більш масштабних замовлень, коли подібна категорія послуг повинна бути закуплена для великої кількості клієнтів на встановлений значний період. Структура таких контрактів є подібною до «індивідуальних», однак інформація може бути більш узагальненою. При застосуванні узагальнених контрактів важливо слідкувати, щоб період їхньої дії був не занадто довгим, оскільки при цьому виникає ризик звикання організації-надавача до наявності постійного фінансування і втрати її конкурентоспроможності.

Необхідні зміни в системі ліцензування.

Ефективна система ліцензування і стандартизації на ринку надавачів послуг є важливим елементом запровадження контрактних стосунків “покупець-надавач”, оскільки вона повинна чітко визначати коло потенційних учасників тендеру, а також допомогати “покупцеві” контролювати якість послуг.

Для того, щоб система ліцензування та стандартизації була ефективно, вона повинна визначати стандарти якості ідентичні незалежно від форми власності та категорії надавача (тобто, стандарти повинні бути однаковими як для державних установ, так і для недержавних організацій та приватного сектору). Ця повнота покриття часто є основною відмінністю сучасних західних систем від систем, поширених в пост-радянських країнах.

Зміни в власне у системі надання послуг (запровадження нових видів і форм надання, нові системи управління в організаціях-надавачах тощо).

- **Зміни умов співпраці з традиційними надавачами послуг.** Запровадження ринкових відносин для взаємодії між державним замовником та надавачами соціальних послуг може нести за собою суттєві зміни умов роботи для багатьох організацій надавачів.

З одного боку, традиційні надавачі послуг внаслідок цих змін стикаються з незвичним для них середовищем, в якому вони не можуть розраховувати на виняткове право обслуговувати певну частину клієнтів і повинні змагатись з іншими за отримання фінансового ресурсу. Однак для того, щоб система “гроші ідуть за дитиною” мала шанс на успішне запровадження, вкрай необхідно чітко визнати цю проблему і з самого початку поставити всіх учасників перед фактом участі в ринку. Система “гроші ідуть за дитиною” можливо виключно у ситуації, коли всі потенційні надавачі беруть участь у тендерних змаганнях на абсолютно рівних умовах. При цьому очевидно, що послуги значно відрізняються між собою з точки зору того, хто може виступати їх потенційним надавачем. Наприклад, можливо для деяких категорій послуг держава ніколи не може відмовитись від виключно стаціонарної допомоги, яку може бути справді доцільніше надавати через державні установи. Однак логіка рівноправності позицій кожного потенційного надавача при цьому залишається незмінною, і у разі можливості недержавних форм обслуговування вона повинна поширюватись також і на інші організації.

- **Стимуляція ринку і нових форм надання послуг.** На сьогоднішній день в Україні не лише практично відсутній ринок соціальних послуг, але і наявна низка перешкод для його розвитку. Тому не варто очікувати, що цей ринок розвиватиметься сам по собі; натомість, державна влада повинна вживати заходів для його активної стимуляції. Така стимуляція повинна втілюватись в постійний аналіз існуючих бар'єрів та їх усунення, в поширення інформації про можливості нових форм надання послуг, в підтримку новостворених «надавачів», особливо коли це стосується альтернативних і більш сучасних методів роботи з клієнтами. Ця діяльність повинна допомагати не лише молодим учасникам ринку, але і самому державному замовнику в розробці прогнозів стосовно майбутнього кошику послуг, яким він зможе користуватись як «покупець».
- **Стратегія деінституціоналізації стаціонарних установ.** На початкових етапах реформи організації державної форми власності (переважно стаціонарного типу) як правило продовжують домінувати на ринку пропозиції соціальних послуг. В умовах «наповненості» ринку соціальних послуг державними стаціонарними установами, вихід на ринок надавачів альтернативних послуг (в т.ч. приватної форми власності) призведе до значного збільшення фінансового навантаження на відповідні бюджети, оскільки підтримка життєздатності незаповнених стаціонарних установ (за умови перетоку клієнтів до альтернативних послуг) вимагає значних фінансових ресурсів. Задля запобігання необґрунтованого зростання видатків необхідна чітка стратегія деінституціоналізації існуючих установ стаціонарного типу.

Основні етапи розробки і втілення реформи

Важливість ефективної послідовності. Успішність реформи критично залежить від того, наскільки комплексно будуть враховані її взаємопов'язані елементи. Реформування лише деяких із них може не лише залишити ситуацію незмінною, але і привести до втрат в коштах і якості обслуговування громадян. Наприклад, лише запровадження фахового підходу до укладання угод з «надавачами» в органах державної влади може бути втратою часу і грошей, якщо відповідний підрозділ не отримає спроможності також професійно оцінювати потреби клієнтів і будувати план надання відповідних послуг (тобто, власне формувати замовлення). В свою чергу, якісне укладання угод вимагає наявності системи стандартів та ліцензування, і так далі. Комплексне вирішення всіх цих задач ускладнюється тим, що до них залучено велику кількість органів влади, і до того ж сфери відповідальності часто розведені між різними рівнями влади – державним, регіональним та місцевим. Більше того, крім державних установ, до цієї роботи необхідно також залучати значну кількість недержавних партнерів, що також ускладнює процес. Ефективну співпрацю в такому широкому і різнобарвному колі партнерів може забезпечити лише заздалегідь продумана послідовність кроків.

Європейські підходи до розробки політики управління послугами. Один із підходів до таких комплексних ситуацій, який може бути з користю запозичений у країн Європейського Союзу, полягає у розробці реформи за принципом «від узгодження політики - до конкретних процедур».

Ідея цього підходу полягає в тому, що комплексні (і часто конфліктуючі) інтереси, наміри і ролі учасників реформи повинні бути визначені і узгоджені на найпершому етапі, до того, як розпочинається робота над конкретними

проектами регуляторних актів, процедурами та іншими кроками з втілення реформи у життя. Перед тим, як приступити до роботи власне над розробкою законодавства, як правило проводиться комплексний аналіз існуючої ситуації, інтересів і наслідків для всіх її учасників, а також можливих сценаріїв розвитку подій. Цей аналіз втілюється в створення концептуального документу, що описує наміри реформи, і потім представляється для консультацій з тими установами і організаціями, чия думка або участь так чи інакше впливає на хід реформи. Важливо, що на цьому етапі концептуальний документ ще не є проектом законодавчих чи регуляторних актів і не містить жодних зобов'язань для його розробників. Скажімо, у Великій Британії (а також, великою мірою, у підходах Європейської Комісії) такий документ називають «Зеленою книгою».

Після проведення консультацій, розробник реформи може прийняти проінформоване рішення про врахування або неврахування їхніх позицій, а також підготуватись до відповідних ризиків. Згідно з європейською термінологією, доопрацьований в результаті консультацій концептуальний документ називається «Білою книгою». Як правило, Біла книга свідчить про серйозні наміри розробника реформи стосовно її втілення і про згоду основних учасників процесу, а отже дає початок для залучення конкретних фахівців, в тому числі юристів, для втілення реформи в життя.

Початковий етап: аналіз сьогоденної системи. Робота повинна розпочинатись із ретельного, комплексного аналізу тих аспектів сьогоденної системи, які мають відношення до запровадження системи «гроші ідуть за дитиною», які представляють бар'єри для її запровадження, або навпаки – платформу для втілення. Цей аналіз повинен надати розробникам реформи достатньо інформації для подальшого моделювання і консультацій, і відповісти на їх ключові запитання. Ці запитання можуть стосуватися існуючих бюджетних процедур і міжбюджетних стосунків, структури вартості надання різних видів послуг структуру потреб на послуги в регіоні та тенденцій його зміни (враховуючи демографічний розвиток та соціально-економічні процеси), профіль основних категорій клієнтів (з точки зору географії розташування, соціально-економічних характеристик тощо). Аналіз може виконуватись окремими спеціалістами (скажімо, фахівцями проекту), однак із обов'язковим постійним залученням членів робочої групи та врахуванням їхніх коментарів та зауважень.

Розробка концептуального бачення нових підходів («Зелена книга»). Вона повинна базуватись на рекомендаціях аналітичної фази і містити бачення змін у всіх п'яти основних аспектах реформи, описаних у попередньому розділі.

Розрахунки, моделювання, аналіз сценаріїв. Перед тим, як втілитись в узгоджену концепцію, «зелена книга» повинна пройти якомога більшу кількість додаткових випробувань у вигляді спеціальних розрахунків її наслідків (зокрема, з точки зору бюджету), моделювання різних сценаріїв розвитку подій, а також якомога відвертіших консультацій із задіяними сторонами.

Передусім, потрібно оцінити вартість (і реалістичність) запровадження змін для кожного із бюджетів, причому із врахуванням того, що розвиток ринку послуг внаслідок реформи скоріше за все впливатиме на сам попит, змінюючи його обсяг і структуру. Крім того, як уже було описано, окремі розрахунки повинні бути проведені для економічної оцінки вартості послуг – як за існуючої системи, так і за нової. Крім того, державними органами влади (майбутнім “покупцем”) повинен бути розроблений план управління системою надавачів послуг, і певні елементи цього плану повинні бути донесені до самих надавачів у процесі консультацій.

Від «Білої книги» до конкретних дій. Цей етап є завершальним, і полягає у розробці конкретного плану дій для кожного із учасників процесу. Значну частину цієї роботи становить законотворча діяльність, покликана розробити необхідні регуляторні акти (або сприяти розробці таких актів на інших рівнях влади, зокрема на національному), або ж скасування інших. Великою складовою регуляторної роботи становить робота над новими підходами до складання і виконання бюджету, а також участь у національних процесах вдосконалення міжбюджетних фінансових відносин. Повинні бути також розроблені конкретні процедури, контрактні угоди тощо.

Крім того, алгоритм дій повинен чітко визначити потреби у тренінгу спеціалістів і шляхи його надання. Як мінімум, всі учасники процесу повинні будуть пройти навчання в області нових стандартів та процедур ліцензування. Фахівці, що представлятимуть функцію «покупця» від імені державних органів повинні отримати навички з планування послуг, а також (разом із спеціалістами-бюджетниками) узгодити свої підходи до процедур витрачання бюджетних коштів та моніторингу їх використання. Наскільки це можливо, інформативна і тренінгова допомога повинна бути надана представникам ринку надавачів послуг.

Ризики

Цей розділ перебуває на стадії розробки і повинен бути доповнений за участю робочої групи та в ході подальшого аналізу. До переліку ризиків повинні увійти ті потенційні фактори, що можуть негативно вплинути на реалізацію цієї дорожньої карти і реформи взагалі, але які перебувають за межами впливу розробників реформи (іншими словами, це повинні бути екзогенні фактори, дію яких важко упередити коригуванням кроків та розширенням спектру змін). Наразі, можна виділити такі потенційні ризики для цієї дорожньої карти:

- залежність від процесів реформування міжбюджетних стосунків на національному рівні, зокрема в ході запровадження адміністративно-територіальної реформи;
- залежність від інших процесів, що відбуваються на національному рівні, та від загальнодержавної регуляторної політики.

Показники успіху

До цього розділу повинні увійти показники, що можуть піддаватись об'єктивній перевірці, і що будуть свідчити про швидкість і ефективність проведення реформи. Прикладами можуть бути:

- кількість нових форм надання послуг для дітей, що з'являться на території області за певний визначений період;
- кількість дітей, що буде переведена на більш якісні і інновативні форми роботи (або зростання частки дітей, що отримують послуги поза межами стаціонарних установ).

Пропозиції щодо конкретних завдань на найближче майбутнє

Завдання	Відповідальні	Термін виконання
----------	---------------	------------------

	особи	
- Консультації на основі проекту дорожньої карти. Презентація дорожньої карти учасникам робочої групи. Збір і врахування коментарів.	Експерти проекту	
- Ширші консультації, зокрема щодо окремих аспектів дорожньої карти у разі такої необхідності.	Експерти проекту	
- Виявлення того, які аспекти дорожньої карти потребують уточнення, додаткових матеріалів, міжнародного досвіду, презентації тренінгу. Визначення і надання такого тренінгу чи матеріалів (або запланування, на якому етапі вони будуть потрібні і надані).	Експерти проекту на основі коментарів робочої групи	
- Розробка та підтримка сайту для робочої групи, а також інших допоміжних інформативних матеріалів.	Експерти проекту на основі коментарів робочої групи	
- Аналітична фаза. Розподіл задач та встановлення часових рамок.	Експерти проекту з постійною участю фахівців робочої групи.	
- Паралельно може відбуватись робота з оцінки тенденцій попиту та їх фінансових наслідків.	Експерти проекту або окремих субпідряд.	
- Організація презентацій для членів робочої групи представників інших проектів та організацій, які уже задіяні в роботу над складовими реформами, зокрема на національному рівні (ліцензування, ринок послуг, бюджетні відносини тощо).	Організаційна частина виконується експертами проекту.	
- Перехід до другої фази: розробка інституційних пропозицій (у вигляді «Зеленої книги»).	Експерти проекту з постійною участю фахівців робочої групи.	
- Узгодження концепції з усіма програмними документами та	Експерти проекту, робоча група,	

українським законодавством. Підготовка відповідних “захисних” матеріалів.	зовнішні фахівці.	
- Широкі консультації та презентації концепції. Врахування зауважень та доопрацювання.	Експерти проекту, робоча група, зовнішні фахівці.	
- Подальші кроки згідно з планом (фінансовий прогноз і розрахунки, план управління системою установ, розробка плану дій).		

ДОДАТОК 4

Завдання для учасників навчального візиту.

Завдання 1. Матриця запровадження механізму “Гроші ідуть за дитиною”.

Головна умова для успішного запровадження механізму «гроші ходять за клієнтом» (або дитиною) – це паралельна робота над кількома аспектами реформи (перераховані в таблиці та в роздаткових матеріалах) і дотримання ґрунтовної послідовності кроків. Цей принцип наочно відображено в у Таблиці 1.

Завдання 1.1: Нижче наведено пропоновану матрицю реформи (її ідею описано на 2-3 ст. Дорожньої Карти). Кожна її клітинка відповідає певному етапу робіт для кожної із складової реформи. Оберіть (обвівши кружечком), один із таких коментарів для кожної клітинки:

- Важливо і реально
- Важливо але занадто складно
- Менш важливо
- Втрата часу
- Про що йдеться?

Таблиця 1. Матриця запровадження механізму “Гроші ідуть за дитиною”.

Етапи / Складові	Запровадження функції “Покупець”	Зміни в бюджетуванні	Процедури ринкових відносин	Нові підходи до ліцензування	Реформи в системі надання послуг
8. Аналіз сьогодишньої системи і розробка рекомендацій щодо змін	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?
9. Розробка концепції нової системи	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?
10. Прогноз фактичного попиту (враховуючи очікувані зміни у системі)	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу				

	▪ Про що йдеться?				
11. Оцінка фінансових потреб внаслідок зміни у фактичному попиті	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?			
12. Прогнозні розрахунки бюджетних наслідків та моделювання майбутніх грошових потоків	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?			
13. План управління системою установ-надавачів	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?
14. Розробка алгоритму конкретних дій для втілення реформи (законодавство, пілоти, тренінг, типові контракти тощо).	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?	▪ Важливо і реально ▪ Важливо але занадто складно ▪ Менш важливо ▪ Втрата часу ▪ Про що йдеться?

Завдання 1.2: заповніть клітинки позначені хрестиком (при бажанні можна заповнити і інші клітинки) своїми коментарями, спостереженнями та висновками зробленими після прочитання розданих матеріалів та проведених зустрічей. Зокрема, дайте відповіді на такі запитання:

- Що залишилось незрозумілим? Які у Вас запитання?
- Які основні проблеми стосовно кожного питання існують на Україні?
- Що реалістично / нереалістично запровадити на Україні? Чому?
- Які першочергові кроки необхідно зробити по кожному питанню?
- Які у Вас є пропозиції, зауваження чи коментарі?

Подайте відповіді на окремому аркуші паперу представивши відповіді по номерам. Наприклад, Відповідь 2.1. – коментарі до клітинки «2. Зміни в бюджетуванні»/«1. Аналіз сьогодношньої системи і розробка рекомендацій щодо змін».

Таблиця 1. Матриця запровадження механізму “Гроші ідуть за дитиною”.

Етапи / Складові	1. запровадженн я функції “Покупець”	2. Зміни в бюджету- ванні	3. Процедури ринкових відносин	4. Нові підходи до ліцензування	5. Реформи в системі надання послуг
1. Аналіз сьогодношньої системи і розробка рекомендацій щодо змін	+	+	+	+	+
2. Розробка концепції нової системи	+	+	+	+	+
3. Прогноз фактичного попиту (враховуючи очікувані зміни у системі)	+				
4. Оцінка фінансових потреб внаслідок зміни у фактичному попиті	+	+			
5. Прогнозні розрахунки бюджетних наслідків та моделювання майбутніх грошових потоків	+	+			
6. План управління системою установ- надавачів	+	+	+	+	+
7. Розробка алгоритму конкретних дій для втілення реформи (законодав- ство, пілоти, тренінг, типові контракти тощо).	+	+	+	+	+

Завдання 2. Ризики запровадження механізму “Гроші ідуть за дитиною”.

До переліку ризиків повинні увійти ті потенційні фактори, що можуть негативно вплинути на запровадження механізму “Гроші ідуть за дитиною” і реформи соціальних послуг взагалі, але які перебувають за межами впливу розробників реформи (іншими словами, це повинні бути екзогенні фактори, дію яких важко упередити коригуванням кроків та розширенням спектру змін). Наразі, можна виділити такі потенційні ризики для дорожньої карти та реформи:

- залежність від процесів реформування міжбюджетних стосунків на національному рівні, зокрема в ході запровадження адміністративно-територіальної реформи;
- залежність від інших процесів, що відбуваються на національному рівні, та від загальнодержавної регуляторної політики.

Завдання: Запропонуйте своє бачення ризиків, які можуть негативно вплинути на запровадження механізму “Гроші ідуть за дитиною”.

Завдання 3. Показники / індикатори успіху реформи.

До цього розділу повинні увійти показники, що можуть піддаватись об'єктивній перевірці, і що будуть свідчити про швидкість і ефективність проведення реформи. Прикладами можуть бути:

- кількість нових форм надання послуг для дітей, що з'являться на території області за певний визначений період;
- кількість дітей, що буде переведена на більш якісні і інновативні форми роботи (або зростання частки дітей, що отримують послуги поза межами стаціонарних установ).

Завдання: Запропонуйте своє бачення показників які можуть бути об'єктивно виміряні і можуть слугувати індикаторами успіху / невдачі реформи.

Завдання 4. Надайте інші коментарі щодо проекту дорожньої карти та/чи навчального візиту.

**Протокол зустрічі учасників навчальної поїздки в Латвію
31 серпня 2006**

1. Результати роботи над вправою, розробленою українським фінансовим експертом Проекту ЄС

Деякі представники робочої групи запропонували змінити послідовність етапів роботи з реформування, запропоновану експертом.

Першочерговими завданнями повинні бути визначені роботи по впровадженню реформ в системі надання послуг.

Наступним етапом повинно бути впровадження процедур ринкових відносин.

Третій етап - реалізації функції "покупець".

Четвертий – зміни фінансових потоків.

І останній - нові підходи до ліцензування.

Стосовно етапів матриці, учасники вибрали наступне ранжування етапів:

1. Аналіз існуючої системи і розробка рекомендацій щодо змін:

Важливо і реально - реформи в системі надання послуг; нові підходи до ліцензування.

Важливо, але дуже складно - процедури ринкових відносин; зміни фінансових потоків.

Втрата часу - реалізація функції "покупець".

2. Розробка концепції нової системи:

Важливо і реально - реформи в системі надання послуг; процедури ринкових відносин; реалізація функції "покупець"; нові підходи до ліцензування.

Важливо, але дуже складно - зміна фінансових потоків.

3. Прогноз фактичного попиту (враховуючи очікувані зміни в системі):

Важливо, але дуже складно - реалізація функції "покупець".

4. Оцінка фінансових потреб внаслідок зміни фактичного попиту:

Важливо, але дуже складно - реалізація функції "покупець", зміна фінансових потоків

5. Прогнозовані розрахунки бюджетних наслідків і моделювання майбутніх фінансових потоків:

Важливо і реально - реалізація функції "покупець", зміна фінансових потоків

6. План управління системою закладів, які надають послуги:

Важливо і реально - реформи в системі надання послуг; реалізація функції "покупець"; нові підходи до ліцензування.

Важливо, але дуже складно - процедури ринкових відносин.

Менш важливо - зміна фінансових потоків.

7.Розробка алгоритма конкретних дій для здійснення реформи (законодавство, пілотні проекти, тренінги, типові контракти тощо):

Важливо і реально - реформи в системі надання послуг; нові підходи до ліцензування.

Важливо, але дуже складно - процедури ринкових відносин; реалізація функції "покупець; зміна фінансових потоків.

2. Обговорення попередніх результатів навчальної поїздки

Учасники висловили наступні точки зору щодо ризиків і неможливості впровадження в Україні механізму "гроші ходять за дитиною":

1. Представник Міністерства в справах сім'ї, молоді і спорту:

На даний момент в Україні існує 4 форми влаштування дітей-сиріт:

- 1) усиновлення,
- 2) опіка і піклування,
- 3) прийомні сім'ї і дитячі будинки сімейного типу,
- 4) дитячі будинки та інтернатні заклади.

В умовах виплати державою соціальної допомоги таким категоріям дітей механізм "гроші ходять за дитиною" може бути реалізований в 2 формах влаштування дітей-сиріт:

- 1)опіка,
- 2)прийомні сім'ї і дитячі будинки сімейного типу.

У випадку затвердження норми про виплату державою соціальної допомоги при усиновленні механізм "гроші ходять за дитиною" буде діяти тим же чином. Невирішеним залишається питання врегулювання фінансових потоків у випадку влаштування дітей-сиріт в дитячі будинки, інтернатні заклади або переміщення їх з одного закладу в інший, оскільки бюджетні кошти направляються безпосередньо закладам на здійснення державою функцій по утриманню таких дітей.

2.Представник Служби в справах неповнолітніх в Київській області.

На її думку всі 4 форми влаштування дітей-сиріт повинні знаходитися у підпорядкування місцевого самоуправління, оскільки тільки у такому випадку рішення про влаштування дітей-сиріт буде економічно обґрунтованим.

3.Представник Міністерства в справах сім'ї, молоді і спорту, представник Служби в справах неповнолітніх в Київській області:

На даний момент на місцях існує 2 тенденції:

- 1)діти-сироти з роддомів направляються напряму в обласні дитячі будинки,
- 2)діти-сироти після 9 класу направляються на навчання або в обласні школи-інтернати, або в професійно-технічні училища для отримання загальної середньої освіти.

Вищезазначене свідчить про те, що місцева влада не зацікавлена у влаштуванні дітей-сиріт.

А також підтверджується тенденція направляти фінансові потоки в систему інтернатних закладів і дитячих будинків.

Представники запропонували розглянути питання про заміну терміну "місце знаходження дитини" на термін "місце походження дитини".

Також представники запропонували змінити підпорядкування будинків дитини (від міністерства охорони здоров'я до Міністерства в справах сім'ї, молоді та спорту).

В результаті обговорень, були висунуті наступні пропозиції:

1. Вважати процес усиновлення пріоритетом для держави і вносити відповідні зміни в існуюче законодавство з метою впровадження соціальної допомоги при усиновленні.
2. Передати будинки дитини в підпорядкування міністерству в справах сім'ї, молоді та спорту від міністерства охорони здоров'я.
3. Розробити єдиний механізм фінансування для всіх форм влаштування дітей-сиріт.
4. Децентралізувати і уніфікувати потоки фінансування для всіх форм влаштування дітей-сиріт. Це може бути реалізовано в наступних ситуаціях:
 - 1) в процесі проведення адміністративно-територіальної реформи;
 - 2) у випадку внесення змін до закону про місцеве самоврядування;
 - 3) в результаті реформування інтернатних закладів.
5. Розробити і затвердити на законодавчому рівні стандарти (або мінімальні) з надання соціальних послуг.

ДОДАТОК 6

Розвиток інтегрованих соціальних служб для вразливих сімей та дітей

Оціночна форма

Навчальна поїздка з питань розробки законодавчої та нормативної бази для реалізації механізму «гроші ходять за дитиною»

ім'я: Гурковська Л.П.

посада: начальник служби у справах неповнолітніх Київської облдержадміністрації

Які Ваші загальні враження від навчальної поїздки?

Позитивні. Програма поїздки результативно поєднувала навчальний компонент та ознайомлення з державно-адміністративним устроєм Латвії, її культурними і історичними пам'ятками.

Що Вам сподобалось в навчальній поїздці?

1) Презентації щодо реалізації державної політики у сфері захисту дітей та сімей на рівні міністерств, органів місцевого самоврядування, установ, дали можливість з'ясувати суть механізму «Гроші ходять за дитиною» та особливості участі кожної структури у його реалізації.

2) Підбір групи. До її складу увійшли представники заінтересованих центральних органів виконавчої влади, науковців, громадських організацій, що дало змогу оперативно і компетентно в оперативному порядку обговорювати питання.

Що на Ваш погляд можна було б організувати по-іншому?

Навчальна поїздка повною мірою досягла поставленої мети. Якісь зміни в її організації могли бути, проте, це не мало б великого значення.

Що з побаченого Вами може слугувати основою для розробки законодавчої та нормативної бази для реалізації механізму «гроші ходять за дитиною» в Україні?

- передбачення в державному бюджеті фінансування органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади щодо утримання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- стандарти послуг та їх вартості;
- діяльність сирітських судів, в частині усиновлення, позбавлення батьків батьківських прав, тощо.

Що з побаченого Вами може слугувати основою для нового стратегічного планування в **наданні** соціальних послуг для дітей та сімей в Україні?

- зміни у підходах до фінансування щодо утримання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- введення механізму «гроші ходять за дитиною» щодо різних умов у фінансуванні утримання вказаної категорії дітей на загальнодержавному рівні.

Що з побаченого Вами може слугувати основою для нового стратегічного планування у **фінансуванні** соціальних послуг для дітей та сімей в Україні?

- встановлення державної допомоги при усиновленні дітей;
- визначення стандартів послуг для клієнтів та їх вартості;
- передбачення коштів місцевим органам для соціального супроводу сімей вразливих категорій.
- передбачення коштів на розвиток сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Яким чином Ви збираєтесь передати інформацію, отриману під час навчальної поїздки, керівникам та працівникам Вашої організації (галузі)?

З метою надання інформації щодо результатів навчальної поїздки до Латвії проведено нараду працівників Служби у справах неповнолітніх облдержадміністрації та Київського обласного центру опіки дитини.

Проінформовано керівників структурних підрозділів ОДА на апаратній нараді при заступникові голови КОДА – Кондруку В.П. Підготовлено матеріал для інформування начальників ССН ОДА, МВС на нараді.

Чи вплине інформація, яку Ви отримали під час навчальної поїздки, на Вашу повсякденну роботу? Якщо так, наведіть будь-ласка кілька прикладів:

Працюємо над змінами у підходах щодо позбавлення батьків батьківських прав; усиновлення дітей, спрямовуємо діяльність на збереження родинного середовища для дітей.

Застосовуємо в практиці поняття «надання послуг», «купівля послуг», «ціна послуг» (особливо при направленні дітей до обласних інтернатних закладів).

Чи можете Ви визначити, наскільки можна використати моделі Латвії розвитку та реалізації політики щодо надання та фінансування соціальних послуг в українському контексті?

Моделі Латвії можна використати в українському контексті, дещо змінивши механізм фінансування. Через певний час (2-3 роки) кошти, які передбачаються на утримання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, передбачати не школам-інтернатам, та з державного бюджету, а органам місцевого самоврядування та органам виконавчої влади.

Інші коментарі:

Для впровадження моделі соціального захисту дітей та сімей вразливих категорій в українському контексті учасникам поїздки необхідно спільно виробити пропозиції щодо змін в законодавстві.

Розвиток інтегрованих соціальних служб для вразливих
сімей та дітей

Оціночна форма

Навчальна поїздка з питань розробки законодавчої та
нормативної бази для реалізації механізму «гроші
ходять за дитиною»

ім'я: Федір Гриценко

посада: заступник директора Державного департаменту з усиновлення та
захисту прав дитини Міністерства сім'ї, молоді та спорту

Які Ваші загальні враження від навчальної поїздки?

Позитивні. Соціальний захист дітей представлено в повній мірі. Вияснено структуру державних і муніципальних органів виконавчої влади, які несуть відповідальність за надання соціальних послуг.

Що Вам сподобалось в навчальній поїздки?

Все. Зустрічі в міністерствах та органах місцевого самоврядування міст Риги та Резекне.

Що на Ваш погляд можна було б організувати по-іншому?

Пропозиції відсутні.

Що з побаченого Вами може слугувати основою для розробки законодавчої та нормативної бази для реалізації механізму «гроші ходять за дитиною» в Україні?

1. Надання одноразової матеріальної допомоги під час усиновлення (фіксованої) дитини-сироти або дитини, позбавленої соціального піклування.
2. Розрахунку вартості утримання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в закладах для даної категорії дітей.

Що з побаченого Вами може слугувати основою для нового стратегічного планування в **наданні** соціальних послуг для дітей та сімей в Україні?
Розділення повноважень в наданні соціальних послуг державними органами та органами місцевого самоврядування.

Що з побаченого Вами може слугувати основою для нового стратегічного планування у **фінансуванні** соціальних послуг для дітей та сімей в Україні?
Утримання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в інтернатних закладах (оплата утримання, господарчі видатки і інші), окрім навчальних послуг, входить в поняття «державна соціальна допомога з метою поширення механізму «Гроші ходять за дитиною» на інтернатні заклади в залежності від місця походження дитини.

Яким чином Ви збираєтесь передати інформацію, отриману під час навчальної поїздки, керівникам та працівникам Вашої організації (галузі)?

Підготую презентацію або порівняльну таблицю надання соціальних послуг.

Чи вплине інформація, яку Ви отримали під час навчальної поїздки, на Вашу повсякденну роботу? Якщо так, наведіть будь-ласка кілька прикладів:
Так, буде підготовлено проект постанови КМУ про запровадження єдиного механізму «Гроші ходять за дитиною» для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, під опікою (піклуванням), в сімейних формах, в інтернатних закладах.

Чи можете Ви визначити, наскільки можна використати моделі Латвії розвитку та реалізації політики щодо надання та фінансування соціальних послуг в українському контексті?
Так, реалізація політики щодо надання та фінансування соціальних послуг в Латвії дещо випереджає по прийняттю (розробці) нормативно-правових актів та їх реалізації, але стратегічно мають однакову направленість.

Інші коментарі:

Розвиток інтегрованих соціальних служб для вразливих
сімей та дітей

Оціночна форма

Навчальна поїздка з питань розробки законодавчої та
нормативної бази для реалізації механізму «гроші
ходять за дитиною»

ім'я: Осадча Ірина Юріївна

посада: Начальник фінансово-економічного відділу
– головний бухгалтер

Які Ваші загальні враження від навчальної поїздки?

Поїздка мала важливе значення для подальшої праці стосовно надання соціальних послуг «гроші ходять за дитиною».

Що Вам сподобалось в навчальній поїздці?

Підхід до складання програми поїздки та її організація.

Що на Ваш погляд можна було б організувати по-іншому?

Зауважень не маю.

Що з побаченого Вами може слугувати основою для розробки законодавчої та нормативної бази для реалізації механізму «гроші ходять за дитиною» в Україні?

В Україні уже затверджені Постанови №565 від 26.04.2002 «Про затвердження положення про прийомну сім'ю»

№564 від 26.04.2002 «Про затвердження положення про дитячий будинок сімейного типу»

№ 107 від 06.02.2006 «Зміни .. до постанови № 564 та №565

«Програма підготовки соціальних працівників щодо створення та забезпечення діяльності дитячого будинку сімейного типу» №2670 від 03.08.06.

«Порядок взаємодії ССМ і служб у справах неповнолітніх» №1507 від 12.05.06

Міністерство у справах сім'ї, молоді та спорту України

Що з побаченого Вами може слугувати основою для нового стратегічного планування в **наданні** соціальних послуг для дітей та сімей в Україні?

Принцип фінансування, розподіл обов'язків, цільове використання коштів.

1 етап – соціальні служби певного регіону

2 етап – Сирітський суд – супровід та контроль відповідального за кожну дитину

3 етап – передача справ про усиновлення дитини в громадянський суд.

Що з побаченого Вами може слугувати основою для нового стратегічного планування у **фінансуванні** соціальних послуг для дітей та сімей в Україні?

Розрахунок конкретної формули вартості соціальних послуг, вартості «життя» однієї дитини, необхідність затвердження стандартів на різні види соціальних послуг.

Яким чином Ви збираєтесь передати інформацію, отриману під час навчальної поїздки, керівникам та працівникам Вашої організації (галузі)?

Скласти звіт з рекомендаціями.

Чи вплине інформація, яку Ви отримали під час навчальної поїздки, на Вашу повсякденну роботу? Якщо так, наведіть будь-ласка кілька прикладів:
Відповідно Постанови КМУ №1125, 1126, Держсоцслужба відповідає за контроль діяльності системи соціальних центрів на території усієї України, Внесення змін до Постанови №1195 від 05.09.2001 «Про затвердження Формули розподілу обсягу фінансування» збільшить фінансування з місцевого бюджету для всієї системи CCCM.

Чи можете Ви визначити, наскільки можна використати моделі Латвії розвитку та реалізації політики щодо надання та фінансування соціальних послуг в українському контексті?

Можна, але для цього потрібно запровадити зміни до підходу фінансування, механізму фінансування. Необхідно підвищити відповідальність «голів самоврядування» за реалізацію програми «Гроші ходять за дитиною».

Інші коментарі:

Персональна подяка Віктору Карпенко та Тетяні Хімченко.

Розвиток інтегрованих соціальних служб для вразливих сімей та дітей

Оціночна форма

Навчальна поїздка з питань розробки законодавчої та нормативної бази для реалізації механізму «гроші ходять за дитиною»

ім'я: Руденко Вікторія Валентинівна

посада: Завідуюча сектором соціальних виплат Головного управління
праці
та соціального захисту населення Київської облдержадміністрації

Які Ваші загальні враження від навчальної поїздки?

Навчальна поїздка надзвичайно корисна, де було проведено обмін досвідом між двома країнами.

Що Вам сподобалось в навчальній поїздці?

- 1) Найбільше сподобався механізм «Гроші ходять за дитиною» на рівні місцевого самоврядування.
- 2) Зустріч з представником Фонду гарантування утримання дітей та функції даного Фонду.
- 3) Зустріч з представниками Сирітського суду.

Що на Ваш погляд можна було б організувати по-іншому?

В цілому вважаю, що організація та план роботи навчальної поїздки проведено доцільно, на високому рівні.

Що з побаченого Вами може слугувати основою для розробки законодавчої та нормативної бази для реалізації механізму «гроші ходять за дитиною» в Україні?

Вважаю за доцільне внести зміни до Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» щодо виплати одноразової грошової допомоги при усиновленні дитини.

Що з побаченого Вами може слугувати основою для нового стратегічного планування в **наданні** соціальних послуг для дітей та сімей в Україні?

1. Надання дітям сиротам після досягнення 18-річного віку соціального житла та забезпечення їх необхідним майном.
2. Можливість надання дітям-сиротам кредиту на навчання у вищих навчальних закладах.

Що з побаченого Вами може слугувати основою для нового стратегічного планування у **фінансуванні** соціальних послуг для дітей та сімей в Україні? Поступово планувати фінансування соціальних послуг через місцеве самоврядування.

Яким чином Ви збираєтесь передати інформацію, отриману під час навчальної поїздки, керівникам та працівникам Вашої організації (галузі)?

На робочій нараді, яку щотижня проводить начальник головного управління та планую провести семінар з начальниками відділів соціальних виплат районних (міських) управлінь, де передам інформацію про види соціальних допомог та форми їх фінансування, які існують в Латвії.

Чи вплине інформація, яку Ви отримали під час навчальної поїздки, на Вашу повсякденну роботу? Якщо так, наведіть будь-ласка кілька прикладів:

Буду вносити пропозиції Міністерству праці та соціального захисту населення, щодо змін до постанови КМУ від 12.07.06 №956, щодо дітей-сиріт віком від 18 до 23 років, які продовжують навчання про можливість самостійно, без опікуна звертатися за призначенням соціальної допомоги відповідно згаданої Постанови.

Чи можете Ви визначити, наскільки можна використати моделі Латвії розвитку та реалізації політики щодо надання та фінансування соціальних послуг в українському контексті?

Можна використовувати моделі соціальних послуг в Латвії, але запроваджувати їх поетапно, з урахуванням фінансових можливостей місцевих бюджетів.

Інші коментарі:
Дякую за корисну і приємну поїздку.

Розвиток інтегрованих соціальних служб для вразливих сімей та дітей

Оціночна форма

Навчальна поїздка з питань розробки законодавчої та нормативної бази для реалізації механізму «гроші ходять за дитиною»

ім'я: Надія Рязанова
посада: начальник відділу політики надання соціальних виплат
Департаменту соціального захисту населення Міністерства праці та
соціальної політики України

Які Ваші загальні враження від навчальної поїздки?

Навчальна поїздка мені дуже сподобалась, були освітлені усі питання реалізації механізму «гроші ходять за дитиною».

Що Вам сподобалось в навчальній поїздці?

- 4) Існуючий розподіл функцій виплати «гроші ходять за дитиною» між Мінсім'єю та Міндобробутом;
- 5) Функції Фонду гарантії та утримання;
- 6) Система усиновлення;
- 7) Функції «Сирітського Суду».
- 8) Реалізація державної політики на місцевому рівні.

Що на Ваш погляд можна було б організувати по-іншому?

Поїздка була організована на високому рівні, починаючи з першого до останнього дня. Дякую, що запросили взяти участь, при нагоді запрошуйте і далі.

Що з побаченого Вами може слугувати основою для розробки законодавчої та нормативної бази для реалізації механізму «гроші ходять за дитиною» в Україні?

Із побаченого у Латвії можливо взяти позитивний досвід щодо надання державної допомоги при усиновленні дитини, при цьому необхідно внести зміни до Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», Постанову КМУ 27.12.01 №1751.

Щоб захистити дітей з народження до повноліття, потрібно розробити законопроект опіки та піклування над дітьми. Необхідно внести зміни до постанов КМУ від 26.04.02 №564, 565 в частині добровільного страхування батьків-вихователів та прийомних батьків.

Що з побаченого Вами може слугувати основою для нового стратегічного планування в **наданні** соціальних послуг для дітей та сімей в Україні?

3. надання дітям сиротам після досягнення 18-річного віку соціального житла та забезпечення їх необхідними предметами.
4. соціальна допомога для усиновителів, та грошова допомога на дитину, яка перебуває в сім'ї усиновителя до остаточного оформлення документів над ним.

Що з побаченого Вами може слугувати основою для нового стратегічного планування у **фінансуванні** соціальних послуг для дітей та сімей в Україні?

Поетапно перевести соціальні послуги для дітей та сімей в Україні з державного бюджету на місцевий бюджет і запровадити контроль та відповідальність з боку керівників за своєчасне фінансування.

Яким чином Ви збираєтесь передати інформацію, отриману під час навчальної поїздки, керівникам та працівникам Вашої організації (галузі)?

Інформація буде доведена керівнику та працівникам Департаменту соціального захисту населення Мінпраці. А також, як позитивний досвід буде наголошено та повідомлено на курсах підвищення кваліфікації працівникам управлінь праці та соціального захисту населення (які проводяться щомісячно, починаючи з обласного до районного рівня).

Чи вплине інформація, яку Ви отримали під час навчальної поїздки, на Вашу повсякденну роботу? Якщо так, наведіть будь-ласка кілька прикладів:

Разом з представниками Мінсім'ї будемо вносити зміни та доповнення до ряду нормативно-правових актів, а також розробляти нові закони та нормативно-правові акти в частині поліпшення та реалізації механізму «гроші ходять за дитиною».

Чи можете Ви визначити, наскільки можна використати моделі Латвії розвитку та реалізації політики щодо надання та фінансування соціальних послуг в українському контексті?

Модель Латвії щодо політики надання та фінансування соціальних послуг в Україні можливо використати, але поетапно. Починаючи з розробки нормативно-правових актів до зміни у фінансуванні соціальних послуг.

Інші коментарі:
Дякую за все.

Розвиток інтегрованих соціальних служб для вразливих сімей та дітей

Оціночна форма

Навчальна поїздка з питань розробки законодавчої та нормативної бази для реалізації механізму «гроші ходять за дитиною»

ім'я: Синельник Наталія Миколаївна

посада: Головний спеціаліст фінансово-економічного відділу Державного департаменту з усиновлення та захисту прав дитини

Які Ваші загальні враження від навчальної поїздки?

Загальні враження дуже позитивні. Я вперше відвідала м. Ригу і тому знайомство з містом, історією міста та Латвії, а також в робочому плані з структурою державних органів, управлінням та фінансуванням в соціальній сфері.

Що Вам сподобалось в навчальній поїздці?

Сподобалося все. Організовано поїздку, на мою думку, правильно та все прораховано.
Програма поїздки була дуже цікава і насичена: зустрічі з представниками Міністерств, Інспекції з захисту прав дитини, Фонду гарантування утримання та поїздка до м. Резекне.

Що на Ваш погляд можна було б організувати по-іншому?
Зауважень немає.

Що з побаченого Вами може слугувати основою для розробки законодавчої та нормативної бази для реалізації механізму «гроші ходять за дитиною» в Україні?

Щодо усиновлення – доцільно було б розглянути механізм стимулювання:

- виплата при усиновленні дитини;
- кошти на утримання дитини в сім'ї до офіційного усиновлення.

Що з побаченого Вами може слугувати основою для нового стратегічного планування в **наданні** соціальних послуг для дітей та сімей в Україні? Реформування закладів, що надають так звані «послуги» та сприяння створенню НУО (надавачів послуг недержавної форми власності).

Що з побаченого Вами може слугувати основою для нового стратегічного планування у **фінансуванні** соціальних послуг для дітей та сімей в Україні? Чітке визначення складу коштів на утримання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в дитячих будинках та інтернатах. На мій погляд кошти передбачені на оплату праці вчителів та вихователів, а також на комунальні послуги та капітальний ремонт (видатки) повинні проходити в бюджеті окремим рядком.

Яким чином Ви збираєтесь передати інформацію, отриману під час навчальної поїздки, керівникам та працівникам Вашої організації (галузі)?
За обставинами.

Чи вплине інформація, яку Ви отримали під час навчальної поїздки, на Вашу повсякденну роботу? Якщо так, наведіть будь-ласка кілька прикладів:
Безпосередньо на мою повсякденну роботу інформація не вплине, але на роботу відділу, вважаю, що так (підготовка бюджетних запитів, щодо фінансування прийомних сімей та ДБСТ).

Чи можете Ви визначити, наскільки можна використати моделі Латвії розвитку та реалізації політики щодо надання та фінансування соціальних послуг в українському контексті?
Це доволі прийнятна політика, але нам знадобиться часу для реформування системи надавачів та отримувачів послуг та фінансування.

Інші коментарі:

Розвиток інтегрованих соціальних служб для вразливих
сімей та дітей

Оціночна форма

Навчальна поїздка з питань розробки законодавчої та
нормативної бази для реалізації механізму «гроші
ходять за дитиною»

ім'я: Вакуленко Олена

посада: Державний інститут розвитку сім'ї та молоді,
учений секретар

Які Ваші загальні враження від навчальної поїздки?

Загальні враження від навчальної поїздки – найкращі!

Що Вам сподобалось в навчальній поїздки?

В навчальній поїздки сподобалася чітка організація роботи, правильний вибір організацій та структур, надання можливості не тільки навчатися, а й відпочити, зміст навчання.

Що на Ваш погляд можна було б організувати по-іншому?

Я вважаю, що вся навчальна поїздка була побудована дуже оптимально, змістовно і організаційно. Всі питання були враховані.

Що з побаченого Вами може слугувати основою для розробки законодавчої та нормативної бази для реалізації механізму «гроші ходять за дитиною» в Україні?

Розробка нормативної бази для створення системи взаєморозрахунків між різними регіональними установами і відомствами.

Що з побаченого Вами може слугувати основою для нового стратегічного планування в **наданні** соціальних послуг для дітей та сімей в Україні?

Створення системи надання соціальних послуг в Україні.

Що з побаченого Вами може слугувати основою для нового стратегічного планування у **фінансуванні** соціальних послуг для дітей та сімей в Україні?

Створення системи «покупець» - «продавець» у сфері надання соціальних послуг.

Яким чином Ви збираєтесь передати інформацію, отриману під час навчальної поїздки, керівникам та працівникам Вашої організації (галузі)?

1. Обговорення та дирекції Інституту
2. Окремі бесіди з відповідними центрами Інституту.
3. Інформування зацікавлених фахівців з соціальної роботи.

Чи вплине інформація, яку Ви отримали під час навчальної поїздки, на Вашу повсякденну роботу? Якщо так, наведіть будь-ласка кілька прикладів:
Як кожна цікава і корисна інформація надасть суттєвий поштовх до нових думок, обґрунтування, аналізу процесу соціальної роботи.

Чи можете Ви визначити, наскільки можна використати моделі Латвії розвитку та реалізації політики щодо надання та фінансування соціальних послуг в українському контексті?

Звичайно, повністю перекласти модель Латвії недоцільно й неможливо. Проте, використати розуміння принципу або механізму «Гроші ходять за дитиною», окремі елементи для створення національного механізму цілком реально (крок за кроком).

Інші коментарі:

Такі навчальні поїздки надають можливість не тільки побачити досвід іншої країни, але й дають можливість для обміну думками, досвідом наших фахівців, що безумовно є великим позитивом у подальшій роботі.

ДОДАТОК 7

Розширене засідання робочої групи з проведення експерименту по впровадженню механізму «Гроші ходять за дитиною»

13 вересня 2006 року
Президент-готель Київський (вул. Госпітальна 12)

Програма

10:00 – 10:15	Привітання та вступне слово	Кондратюк Т.В. – Заступник Міністра у справах сім'ї, молоді та спорту
10:15 – 10:45	Соціальний та економічний зміст механізму «гроші ходять за дитиною»	Волинець Л.С. – Директор Державного департаменту усиновлення та захисту прав дитини
10:45 – 11:00	Попередні результати роботи Державного інституту розвитку сім'ї та молоді	Вакуленко О.В. – Учений секретар Державного інституту розвитку сім'ї та молоді
11:00 – 11:15	Результати навчальної поїздки до Латвії	Карпенко В.В. – заступник керівника проекту ЄС «Розвиток інтегрованих соціальних служб для вразливих сімей і дітей»
11:15 – 11:30	Проведення експерименту з впровадження механізму «гроші ходять за дитиною» в Київській області	Гурковська Л.П. – Начальник служби у справах неповнолітніх Київської обласної державної адміністрації
11:30 – 11:40	Механізм «гроші ходять за дитиною» як засіб здійснення соціального захисту	Руденко В.В. – Завідувач сектору соціальної допомоги Головного управління праці та соціального захисту населення Київської обласної державної адміністрації
11:40 – 12:00	Перерва на каву	
12:00 – 14:00	Обговорення у форматі круглого столу	Учасники наради
14:00 – 14:15	Підведення підсумків та заключне слово	Волинець Л.С. – Директор Державного департаменту усиновлення та захисту прав дитини
14:15 – 15:15	Обід	Учасники наради

**Розширене засідання робочої групи з проведення експерименту по
впровадженню механізму «Гроші ходять за дитиною»**

13 вересня 2006 року
Президент-готель Київський (вул. Госпітальна 12)

Перелік учасників

1. Кондратюк Т.В. – Заступник Міністра у справах сім'ї, молоді та спорту
2. Волинець Л.С. – Директор Державного департаменту з усиновлення та захисту прав дитини
3. Буркаль О.Г. – головний спеціаліст відділу захисту прав дитини та зв'язків з громадськими організаціями Державного департаменту з усиновлення та захисту прав дитини
4. Михайленко В.М. - головний спеціаліст відділу сімейних форм виховання, опіки та піклування Державного департаменту з усиновлення та захисту прав дитини
5. Філіпішина О.А. - головний спеціаліст – юрист Державного департаменту з усиновлення та захисту прав дитини
6. Гурковська Л.П. – Начальник служби у справах неповнолітніх Київської обласної державної адміністрації
7. Боброва Л.І. – начальник відділу Головного фінансового управління Київської обласної державної адміністрації
8. Руденко В.В. – Завідувач сектору соціальної допомоги Головного управління праці та соціального захисту населення Київської обласної державної адміністрації
9. Вакуленко О.В. – Учений секретар Державного інституту розвитку сім'ї та молоді
10. Осадча І.Ю – Начальник фінансово-економічного відділу Державної соціальної служби для сім'ї, дітей та молоді
11. Шиян О.П. – головний спеціаліст відділу дошкільної, початкової та спеціальної освіти департаменту загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти та науки
12. Баженов Є.В. – головний спеціаліст сектору з питань сім'ї, молоді та спорту управління гуманітарної політики секретаріату Кабінету Міністрів
13. Воловик М.М. – головний консультант, Комітет Верховної Ради України з питань молодіжної політики, фізичної культури, спорту і туризму
14. Скаковська В.І. – помічник Сушкевича В.М., народного депутата, Президента національного комітету спорту інвалідів України
15. Химченко Т.В. – заступник директора, представництво благодійної організації «Кожній дитині»
16. Карпенко В.В. – заступник керівника проекту ЄС «Розвиток інтегрованих соціальних служб для вразливих сімей і дітей»
17. Беате Гросс – фінансовий радник ЄС проекту ЄС «Розвиток інтегрованих соціальних служб для вразливих сімей і дітей»
18. Еріка Ромберг – юридичний радник ЄС проекту ЄС «Розвиток інтегрованих соціальних служб для вразливих сімей і дітей»
19. Юрій Джигир – національний фінансовий радник проекту ЄС «Розвиток інтегрованих соціальних служб для вразливих сімей і дітей»
20. Олександр Вінников - національний юридичний радник проекту ЄС «Розвиток інтегрованих соціальних служб для вразливих сімей і дітей»
21. Світлана Жолобайло – перекладач проекту ЄС «Розвиток інтегрованих соціальних служб для вразливих сімей і дітей»